

การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน:

กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี*

อินธิรา ครองศิริ**

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต และการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี 2) เพื่อศึกษาการจัดการชุมชนและสภาพปัญหาการจัดการชุมชนตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี และ 3) เพื่อเสนอตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยการศึกษาวิจัย (Unit of Analysis) เป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่ส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) ผู้นำในชุมชน 2) การร่วมมือกันในชุมชน 3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 4) การฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น 5) การถ่ายทอดความรู้ 6) การธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ 7) กองทุนหมู่บ้าน และ 8) การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สังเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ภัทรนรากุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.ปิ่นนิชา อุตตะมะเวทิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์

** คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. อีเมลล์: inthira_mmm@hotmail.com

ในชุมชนเพื่อนำมาสู่แนวทางการความยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ของประกอบไปด้วย องค์ประกอบที่ 1 การดำรงอยู่ของชุมชน ได้แก่ 1) การปรับตัว 2) ระบบความสัมพันธ์ 3) การสร้างจิตสำนึก 4)ทุนชุมชน และองค์ประกอบที่ 2 องค์การสนับสนุน ได้แก่ 1) องค์การในชุมชน 2) องค์การภาครัฐ 3) องค์การภาคเอกชน โดยนำมาปฏิบัติร่วมกับนโยบายพัฒนาชุมชนซึ่งมาจากทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชน และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการนำพาชุมชนไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่มีความสุขภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

ข้อเสนอแนะสำคัญที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนโดยได้รับความร่วมมือจากองค์การภาครัฐและองค์การภาคเอกชน นอกจากนี้องค์การต่างๆทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การภายในชุมชนควรร่วมมือกันในการจัดเวทีถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีความเป็นอยู่แบบพึ่งตนเองของชาวชองในอดีต โดยเน้นถึงการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงนั้นก่อให้เกิดชีวิตที่มีความสุขอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตใต้สำนึกให้เยาวชนรุ่นหลังได้เห็นความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ของและนำเอาวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอเพียงมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตในโลกยุคปัจจุบัน รวมทั้งเป็นการกระตุ้นจิตใต้สำนึกให้เยาวชนรุ่นหลังเกิดความรัก และความภาคภูมิใจในความเป็นชอง และช่วยกันถ่ายทอดสิ่งที่ดีของกลุ่มชาติพันธุ์ของให้ดำรงอยู่สืบต่อไป

คำสำคัญ: การพึ่งตนเอง ชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน กลุ่มชาติพันธุ์ของ องค์การภาครัฐและภาคเอกชน

Sustainable Management Model for Self-reliant Community: A Case Study of the Ethnic Chong, Klongplu, Kho Khitchakut District, Chanthaburi Province

Inthira Kongsiri*

Abstract

There are three objectives of this research “Sustainable Management Model for Self-Reliant Community: A Case Study of the Ethnic Chong Klongplu, Khao Khitchakut District, Chanthaburi Province.” These objectives are: 1) to study the situation in the community, way of life, and the adaptation of the ethnic Chong, Klongplu, Khao Khitchakut district, Chanthaburi, 2) to examine the community management and the state of problems following community-based approaches of the self-reliant ethnic Chong, Klongplu, Khao Khitchakut district, Chanthaburi, and 3) to offer recommendations for sustainable self-reliant community management of the ethnic Chong, Klongplu, Khao Khitchakut district, Chanthaburi.

Qualitative research is employed aiming at investigating a sustainable self-reliant community management model. The unit of analysis is the ethnic Chong, Klongplu sub-district, Khao Khitchakut district, Chanthaburi province. Data is collected from documented sources, participation observation, non-participation observation, focus group discussions, and in-depth interviews.

Research findings indicate that the sustainable management for self-reliant community of the ethnic Chong, Klongplu, Khao Khitchakut district, Chanthaburi province on economic, social, and cultural issues comprise: 1) community leader, 2) collaboration in the community, 3) promotion of community strength, 4) restoration of the local language and culture, 5) knowledge transfer, 6) preservation of identity, 7) community fund, and 8) knowledge management and community learning. In addition, the researcher has synthesized various community’s problems and obstacles in order to adopt an approach to sustainability for the ethnic Chong. The first component, existence of the community, includes: 1) adaptation, 2) relationship,

* Graduate School of Public Administration. E-mail: inthira_mmm@hotmail.com

3) raising awareness, and 4) community capital. The second component, supported organizations, includes: 1) community organizations, 2) government agencies, and 3) the private sector. Community development policies from both the public and private sectors have been integrated with the sufficiency economy philosophy as a guideline for the attainment of a sustainable self-reliant community, coupled with the creation of a pleasant society that is keen on changes from the modern world.

The key recommendation proposed from this research is that the government should establish sustainable development policies for the community with the participation of the public and private sectors. Furthermore, both sectors and the community organizations should regularly organize together a knowledge transfer campaign about the Chong's history, culture, traditions, and self-reliant way of life from the past. Emphasis should be put on the self-sufficiency lifestyle that contributes to sustainable and happy living in order to awake the inspiration of the younger generations regarding the value of the ethnic Chong. So, they follow suit by taking the self-sufficiency lifestyle and developing into a living model. This also triggers the consciousness that younger generations will feel affection for, and have pride in, being Chong and help pass on the Chong's assets.

Keywords: Self-reliance, sustainable self-reliant community, the ethnic Chong, public and private organizations

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นภูมิภาคที่เต็มไปด้วยความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์วรรณนา ซึ่งหากพิจารณาความแตกต่างทางภาษาแล้วสามารถแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ออกเป็น 5 กลุ่มหลักๆ ดังนี้ กลุ่มที่หนึ่ง ได้แก่ กลุ่มตระกูลมอญ-เขมร หรือ ออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic language family) เช่น มอญ เขมร ลัวะ ละว้า ข่า ม้อย ของ ฯลฯ กลุ่มที่สอง ได้แก่ กลุ่มตระกูลขว – มลายู หรือ ออสโตรเนเซียน / มาลาโยโพลินีเซียน (Austronesian or Malayo-Polynesian language family) เช่น ขว มลายู จาม มอแกน ซาไก ฯลฯ กลุ่มที่สาม ได้แก่ กลุ่มตระกูลไท – ลาว (Tai language family) เช่น ไทย ลาว จ้วง หลี อวาม ฯลฯ กลุ่มที่สี่ ได้แก่ กลุ่มตระกูลจีน – ทิเบต (Sino-Tibetan language family) เช่น พม่า กะเหรี่ยง อะข่า ปะด่อง ฯลฯ และกลุ่มที่ห้า ได้แก่ กลุ่มตระกูลม้ง – เมี่ยน (Hmong-Mien or Miao-Yao language family) เช่น แม้ว เย้า ฯลฯ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2547: 108-111) ซึ่งกลุ่มออสโตรเอเชียติก ถือเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของพื้นที่

สำหรับในประเทศไทย พบว่าประชากรที่มีกว่า 60 ล้านคนนั้นมีภาษาพูดต่างๆ กันถึงกว่า 70 กลุ่ม จัดอยู่ใน 5 ตระกูลภาษาใหญ่ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 2544) ดังกล่าวแล้วข้างต้น มีประชากรที่จัดในกลุ่มภาษาดังกล่าว ดังนี้ กลุ่มมอญ-เขมร หรือ ออสโตรเอเชียติก ร้อยละ 4.3 ของประชากรในประเทศ กลุ่มออสโตรเนเซียน / มาลาโยโพลินีเซียน ร้อยละ 0.3 ของประชากรในประเทศ กลุ่มตระกูลไท – ลาว ร้อยละ 94 ของประชากรในประเทศ กลุ่มตระกูลจีน – ทิเบต ร้อยละ 1.1 ของประชากรในประเทศ และกลุ่มตระกูลม้ง – เมี่ยน ร้อยละ 0.3 ของประชากรในประเทศ ผู้พูดภาษาที่มีจำนวนน้อยส่วนใหญ่กระจายอยู่ทั่วประเทศทว่าวิชาการได้จัดให้คำเรียกขานของผู้พูดภาษาที่มีจำนวนน้อยเหล่านี้ เช่น ชนกลุ่มน้อย ชนเผ่า กลุ่มพลัดถิ่น ชนพื้นเมือง และต่อมามีการเรียกขานใหม่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2539)

ในจังหวัดจันทบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อาศัยอยู่ อาทิเช่น ชาวของ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมในดินแดนแถบนี้ มีภาษาพูด วัฒนธรรม ประเพณีเป็นของตนเอง อาศัยในพื้นที่ป่าเชิงเขา, ชาวจีน ซึ่งได้อพยพมาตั้งรกรากตั้งแต่สมัยอยุธยา อาศัยอยู่บริเวณแถบชายฝั่งทะเล เนื่องจากเป็นเส้นทางการค้าทางทะเล ซึ่งชาวจีนได้เข้ามาบุกเบิกกิจการหลายอย่างในจันทบุรี อาทิเช่น การต่อเรือสำเภา การค้า นายอากรเก็บส่วย เป็นต้น, ชาวยวน ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย จากประวัติวัดคาทอลิกจันทบุรี ระบุว่าพระสังฆราชซังป๊อง เดอ ชิเซ ให้บาทหลวงเอ็ดเดินทางมาดูแลคาทอลิกชาวยวนซึ่งอพยพหนีภัยการบีบคั้นทางศาสนาในยวนเข้ามาอยู่ในจันทบุรีหลายสิบปี ก่อนที่บาทหลวงเอ็ดเดินทางมาถึงในปี พ.ศ. 2544 (สมัยพระเจ้าท้ายสระ), ชาวเขมร เนื่องจากจังหวัดจันทบุรีมีดินแดนติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา จึงมีหมู่บ้านชาวเขมรอยู่ตามแนวชายแดนหลายแห่ง, ชาวกุหล่าเป็นชนกลุ่มน้อยจากพม่าที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดจันทบุรี ช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวกุหล่าเรียกตนเองว่า “ไต” แต่คนไทยจะเรียก “ไทยใหญ่” ชาวเขมรจะเรียกชาวต่างชาติ

ที่เข้าไปในเขมรว่า “กาลา” ชื่อภูหล่าก็เรียกตามภาษาเขมรแต่เพี้ยนเสียงเป็น “ภูหล่า” ผู้สูงอายุชาวภูหล่าเล่าให้ฟังว่า พวกเขอพยพ “มาตามพลอย” โดยเริ่มเข้ามาทำพลอยที่ตำบลบางกะจะ ต่อมาได้อพยพไปทำพลอยที่บ่อไร่ ข้ามไปจนถึงไพลิน บ่อเวฬุ และได้กลับมาตั้งถิ่นฐานในจันทบุรีในช่วงหลัง พ.ศ.2498 (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2544: 19) ซึ่งกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ดำรงตนและความเป็นกลุ่มของตนในสังคมได้อย่างสันติสุข โดยมีการผสมผสาน เรียนรู้ภูมิปัญญา ภาษาและวัฒนธรรมด้านต่างๆ ซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงด้านภาษา วัฒนธรรม และชาติพันธุ์เป็นพลวัตที่เกิดอยู่ตามธรรมชาติและมีความสมดุลมาช้านาน

ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดจันทบุรีเกือบจะถูกกลืนกลายเป็นคนไทยจนหมดสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาติพันธุ์ของ(Chong) ซึ่งถือเป็นชนเผ่าโบราณเผ่าหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ออสโตร-เอเชียติก (Austro-asiatic) ตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer) มีภาษาพูดของตนเอง แต่ไม่มีภาษาเขียน (ทางวิชาการเรียกว่า กลุ่มเปียร์ริก) นับถือผีบรรพบุรุษ มีวัฒนธรรมความเชื่อ มีเอกลักษณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง อาศัยอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา

การที่กลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งถือเป็นบรรพบุรุษของคนภาคตะวันออก ยังคงรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย พอกอยู่พอกิน และดำเนินกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ประจำกลุ่มให้คงอยู่จนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ท่ามกลางกระแสทุนนิยม กระแสโลกาภิวัตน์ โลภโลภพมแดน การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างอิสระ สังคมโลกที่มีความทันสมัย รวดเร็ว ผู้คนต่างแก่งแย่งชิงดี ตัดสินค่าของคนด้วยเงินทอง และประการสำคัญนั้นคือนโยบายของรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลัทธิชาตินิยม ฯลฯ นั้นย่อมต้องประสบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ แต่ชาวของกลุ่มนี้ยังคงดำเนินชีวิตท่ามกลางอุปสรรคต่างๆ ที่ถาโถมเข้ามาได้อย่างเข้มแข็ง โดยมีชุมชน ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชน เป็นผู้บริหารจัดการ อีกทั้งชาวของในพื้นที่ได้รวมตัวกันทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อดำรงรักษากลุ่มชาติพันธุ์ของของตนให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต โดยการสร้างระบบตัวเขียนภาษาของด้วยอักษรไทย การสร้างวรรณกรรมหนังสืออ่านภาษาของระดับต่างๆ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (Network of Indigenous Peoples in Thailand : NIPT) ในปี พ.ศ. 2550 และสามารถผลักดันภาษาของเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทย ทำให้กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “ภาษาของ” ในปี พ.ศ.2555 รวมทั้งการอนุรักษ์ภาษาของโดยการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น “ภาษาของ” ในสถานศึกษา นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าชุมชนนี้จะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในการดำเนินการต่างๆ เหล่านี้ เกิดจากความคิด การผลักดัน ของคนในชุมชน ที่จะให้เกิดการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ

การจะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรียังคงสามารถรักษาอัตลักษณ์ไว้ให้คงอยู่ได้อย่างเหนียวแน่นจนถึงปัจจุบันท่ามกลางสภาพปัญหาที่ถาโถมเข้าไสนั้น นอกจากชาวทองจะต้องตระหนักถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด โอกาส อุปสรรค และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแล้ว ชุมชนซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบที่ชัดเจน มีความยั่งยืน สามารถประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางกายภาพได้อย่างเหมาะสมในพื้นที่ ดังนั้น จึงได้จัดทำงานวิจัย การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดจันทบุรีขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต และการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดจันทบุรี
- 2.2 เพื่อศึกษาการจัดการชุมชนและสภาพปัญหาการจัดการชุมชนตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดจันทบุรี
- 2.3 เพื่อเสนอตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดจันทบุรี

3. ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา : การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดจันทบุรี ในด้านการจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

การจัดการทางเศรษฐกิจ ทำการศึกษาการจัดการด้านการประกอบอาชีพ การผลิต การบริโภค การค้าขายแลกเปลี่ยน การแบ่งปันผลประโยชน์ หนี้สินครัวเรือน

การจัดการทางสังคม ทำการศึกษาการจัดการด้านการตั้งถิ่นฐาน การย้ายถิ่น ระบบครอบครัว เครือญาติ การอบรมเลี้ยงดู การควบคุมความประพฤติ ความสัมพันธ์กับบุคคล การติดต่อสื่อสาร

การจัดการทางวัฒนธรรม ทำการศึกษาการจัดการด้านภาษา ด้านการดำรงชีวิต อันได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม ค่านิยม คติความเชื่อ การละเล่นพื้นบ้าน และด้านศาสนา

ขอบเขตด้านพื้นที่ : การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดจันทบุรี

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ทำให้ทราบถึงสภาพของชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน ปัญหาการดำเนินชีวิต การปรับตัวเข้ากับบริบทปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

4.2 ทำให้ทราบถึงการจัดการชุมชน และสภาพปัญหาการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

4.3 ทำให้ทราบถึงตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี และแนวทางการพัฒนาตัวแบบการจัดการเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ของคงอยู่ต่อไปในอนาคต

5. การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) แนวคิด / ทฤษฎีด้านชุมชนพึ่งตนเอง

จากรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเพื่อการพึ่งตนเอง: การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบทของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ให้ความหมายการพึ่งตนเองไว้ว่า การพึ่งตนเอง น่าจะมีความหมายเป็นเชิงสัมพัทธ์ คือ พึ่งตนเองในขณะที่พึ่งพาผู้อื่นเป็นการพึ่งพาที่นำไปสู่การไม่พึ่งพา คือ เป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทันและกรอบการมอบเรื่องการพึ่งพาจะต้องไม่มุ่งแข่งขันหรือมุ่งครอบงำเหนือกว่า แต่เป็นการมุ่งสู่ความเป็นไทต่อกัน การช่วยเหลือกันเป็นสิ่งจำเป็น คือ พึ่งพาในสิ่งที่เราไม่มี เกื้อกูลสิ่งที่เรามีให้ผู้อื่น การพึ่งพาทำไปเพื่อให้แต่ละชุมชนพึ่งตนเองได้

อุทัย ดุลยเกษม (2531 : 99-100) นิยามความหมายของ “ภาวะการณ์พึ่งตนเอง” ว่ามีลักษณะสัมพัทธ์ (Absolute) ซึ่งมีความหมายว่า ภาวะการพึ่งตนเองนั้น ก็ยังสามารถพึ่งพาผู้อื่นหรือพึ่งพาเครื่องไม้เครื่องมือ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ได้ด้วย แต่ทว่าการพึ่งพาดังกล่าวนั้น เป็นการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) มากกว่า การพึ่งพาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองได้ในเรื่อง แนวคิด แบบแผนการดำรงชีวิต แบบแผนการบริโภค ตลอดจนวัฒนธรรมและสภาพของจิตใจ (Mentality)

ไพโรจน์ ภัทรนรากุล (2545: 11) กล่าวว่า การพึ่งตนเองของชุมชน หมายถึงการที่ชุมชนมีการรวมกลุ่มในลักษณะที่มีสหสัมพันธ์และมีลักษณะพลวัตร มีอำนาจในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายของชุมชน ใช้ศักยภาพของชุมชนอย่างเต็มที่ มีความช่วยเหลือเกื้อกูล สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

และทักษะความรู้ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ มั่นคง สามารถแก้ไขปัญหาและนำการพัฒนาชุมชนเพื่อบรรลุอุดมการณ์การพึ่งตนเองได้ โดยมีเงื่อนไขและปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญคือ จิตสำนึกแห่งการพึ่งตนเอง มีกลไกประสานด้านสังคมวัฒนธรรม รวมถึงมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงพึ่งพาอาศัยกันเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างสมบูรณ์

เสนห์ จามริก (2541: 188) กล่าวถึงคำว่า “พึ่งตนเอง” หมายถึง ภูมิปัญญาที่จะรู้จักพื้นฐานและศักยภาพของตนเองเพียงพอที่จะเรียนรู้อย่างมีสติที่จะเลือกสรรวิชาความรู้ รวมทั้งเทคโนโลยีจากภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม และทั้งในขณะเดียวกันก็มีวิชาความรู้ของตนเองที่จะเสนอต่อโลกภายนอกด้วย ไม่ใช่เพื่อประกวดประชันหรือช่วงชิงประโยชน์ได้เสียกัน หากเพื่อเป็นสื่อประสานปรองดองความรู้ ประสบการณ์และประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประชาชาติบ้านใกล้เรือนเคียง และได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชีวิตในด้านการพึ่งตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืนของชนบท ต้องประกอบด้วย 2 มิติใหญ่ๆ คือ

1. มิติที่มองที่ละรอบความคิดเป็นตัวชีวิต คือใช้ปัจจัยภายในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรภายในท้องถิ่น จึงให้ความสำคัญกับการเกษตรทางเลือก เกษตรธรรมชาติเป็นยุทธศาสตร์ระยะยาว

2. มิติของการพึ่งพาอาศัยกันและกันกับชุมชนภายนอก สิ่งที่สำคัญ คือ ตลาดในชุมชน การสร้างเครือข่ายในเชิงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ

สุพรรณิ ไชยอำพร (2529) กล่าวถึงการพึ่งตนเองในระดับบุคคลว่า มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะความพยายามพึ่งตนเองในระดับต่างๆ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีความพยายามพึ่งตนเอง การประเมินความพยายามพึ่งตนเองในระดับบุคคลประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ความมีจิตใจในการพึ่งตนเอง (Psychologically Self-reliance Spirit) มีความสามารถทางการเมือง (Political Capacity) และความสามารถทางเศรษฐกิจ (Economic Capacity)

แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-reliance) ถือเป็นพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้แนวคิดการพึ่งตนเองได้รับการกำหนดเป็นวาทกรรมของการพัฒนาชุมชนและยังมีความสัมพันธ์กับแนวคิดการช่วยเหลือตนเอง (Self-help) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual-help) และการพัฒนาชนบทด้วย

แนวคิดการพึ่งตนเองให้ความสำคัญต่อการที่ประชาชนสามารถริเริ่มหรือพัฒนาการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นด้วยตัวของตัวเอง อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดการพึ่งตนเองได้รับการยอมรับเป็นอย่างมากในฐานะที่เป็นกลวิธีใหม่ต่อการพัฒนาชุมชน ในการพัฒนาชุมชนของประเทศแถบแอฟริกาที่เห็นว่าแนวคิดการพึ่งตนเองมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในฐานะทำให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่การมีชีวิตที่ดีกว่า (Fonchingong and Fonjong, 2002: 84) และการพึ่งตนเองได้ของชุมชนยังช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

นภาพรณ์ หะวานนท์ และคณะ (2550: 36) อธิบายความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีความเป็นอิสระที่จะกำหนดทางเลือกในการจัดการกับปัญหาและดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่หวังพึ่งภายนอก ทั้งนี้ยังมีมุมมองว่าการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น ชุมชนจะต้องมีอำนาจในการต่อรองเพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงค์ของชุมชน และสามารถระดมทุนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2534) ได้กล่าวถึงการพึ่งตนเองได้ 5 ด้าน ดังนี้

1. พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources Self Reliance)
2. พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic Self Reliance)
3. พึ่งตนเองทางเทคโนโลยี (Technological Self Reliance)
4. พึ่งตนเองได้ทางสังคมและวัฒนธรรม (Social-culture Self Reliance)
5. พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Psychological Self Reliance)

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2529) กล่าวถึงเงื่อนไขของการพึ่งตนเองให้ประสบความสำเร็จ 6 ประการ คือ

1. การพัฒนาแบบกลุ่ม (Collective) ที่ต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีสมาชิกในการทำกิจกรรม
2. มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Aid) เป็นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนร่วมกัน และมีความสัมพันธ์กับการเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)
3. เป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์ของหมู่บ้านและการกำหนดชะตากรรมของตนเองได้
4. มีการผลิตซ้ำจิตสำนึกและมีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป
5. มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้สามารถต่อรองกับองค์กรภายนอก
6. มีการประสานทางวัฒนธรรมกับกลุ่มอื่นๆ

ดังนั้นการพึ่งพาตนเองของชุมชน คือการพึ่งตนเองของประชาชนตามศักยภาพหรือพลังความสามารถที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งศักยภาพของคน ทรัพยากร และสิ่งต่างๆ ให้ประชาชนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง

2) แนวคิดเรื่องชุมชนเข้มแข็ง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า การที่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้การจัดการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชน แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาขึ้นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยอาจเรียกชุมชนนี้ว่า กลุ่ม ชุมรม สหกรณ์ องค์กรชาวบ้าน เครือข่าย หรืออื่นๆ

ที่มีความหมายแสดงถึงความร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และด้วยความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่นๆ ในสังคมด้วย และคณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤต คณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นชอบกรอบองค์ประกอบลักษณะของชุมชนเข้มแข็งไว้ดังนี้ 1) สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง และชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง 2) สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน 3) มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน ซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ 4) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงานติดตามผลการแก้ไขปัญหาและพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน 5) สมาชิกของชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน 6) มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาในทุกๆ ด้านที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกคน และหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน 7) การพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งพาเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป และ 8) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน / ชุมชนอื่น ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

ธาดา วรรณปิยกุล (2544: 7) ได้ให้ความหมายขององค์กรชุมชนเข้มแข็งไว้ว่า หมายถึง องค์กรที่มีความสามารถในการวางแผนงาน โครงการบริหารจัดการงบประมาณ และสามารถพัฒนา ศักยภาพของตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่และที่จะมีขึ้นในอนาคต รวมทั้งสามารถเผชิญกับสภาวะวิกฤติต่างๆ ได้ดี และสามารถส่งเสริมให้ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543: 62) ได้ให้ความหมายขององค์กรชุมชนเข้มแข็งในทัศนะของการรวมเอาประสบการณ์และแนวคิดต่างๆ มาเพื่อใช้ในการนำไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) การจัดการองค์กรและการบริหารจัดการ 3) การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง 4) ทุน 5) เครือข่ายความร่วมมือ 6) สิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง และ 7) เกิดการยอมรับจากภายนอก

องค์ประกอบขององค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในทัศนะของลีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ (2538) สรุปจากการประชุมระดมความคิดเห็นจากประสบการณ์ของนักพัฒนาชุมชนไทย โดยระบุตัวชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ประกอบด้วย 1) มีการนำมิติด้านวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม 2) มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) มีประสิทธิภาพในการตอบสนองปัญหา 4) มีการจัดประชุม 5) มีผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชน 6) มีการกระจายผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างยุติธรรม 7) ได้รับการยอมรับนับถือจากองค์กรภายนอก และ 8) มีการขยายผล ขยายกิจกรรม และขยายเครือข่ายแก่สมาชิก รวมถึงความร่วมมือ

นอกจากนี้ได้กำหนดองค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้พิจารณาความเข้มแข็งของชุมชนไว้ 9 ประการ คือ 1) มีบุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ 2) มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก 3) มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักและเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่น รักชุมชน 4) มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ 5) มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ 6) มีการเรียนรู้ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในแนวราบ และติดต่อสื่อสารกันหลากหลายรูปแบบ 7) มีการจัดกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง 8) มีการจัดการบริหารงานกลุ่มที่หลากหลาย และเครือข่ายที่ดี และ 9) มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดต่อกันตลอดไป

3) ชุมชนพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ โดยให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งคำนิยามในส่วนของความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กันคือ

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
2. เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตแนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

6. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบล คลองพล อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ โดยเป็นการวิจัยข้อมูลจากเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกต การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ท่ามกลางสภาพแวดล้อมของการดำเนินชีวิตอย่างปกติในชุมชน เพื่อค้นหาความเป็นจริง ซึ่งต้องอาศัยความพิถีพิถันละเอียดถี่ถ้วน ใช้เวลาอย่างต่อเนื่องในการวิจัย เพื่อเจาะลึกให้เข้าใจถึงสภาพวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรมและภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร การวิจัย ในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ของรวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ ลัทธิทุนนิยม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการสื่อสารคมนาคม การแสวงหาความเป็นจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง ในการสะท้อนมุมมองในมิติต่างๆ สำหรับใช้เป็นข้อมูลเพื่อทราบรูปแบบการจัดการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เพื่ออนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ให้คงอยู่จนถึงรุ่นลูกหลานในอนาคต ทั้งนี้ในการวิจัย ได้แบ่งวิธีการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย

1. การวิจัยข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยมีการวิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร ทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เน้นข้อมูลที่นอกเหนือจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งเพื่อใช้เป็นข้อมูลตรวจสอบผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แก่ เอกสารขั้นต้น และเอกสารชั้นรอง

2. การวิจัยข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม (Survey Research) เป็นการวิจัยด้วยการการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

- 2.1 การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ มีใจรักในความเป็นของ และมีการรวมกลุ่มกันเป็นประจำ โดยเน้นในเรื่องข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมตามแนวการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาอ้างอิงอธิบายในประเด็นต่างๆ ของงานวิจัย

- 2.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งหมายถึง ผู้รู้ ปราชญ์ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ โดยเน้นการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยเก็บข้อมูลตามแนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อนำข้อมูลมาอ้างอิง อธิบายในประเด็นต่างๆ ของงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องแม่นยำของข้อมูล (Validity) โดยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมภาคสนาม ไม่ว่าจะเป็นการเก็บด้วยวิธีการสังเกต หรือการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการในการพิจารณาความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1) ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Technique) 2) การตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของผู้ให้ข้อมูล และ 3) ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในหลายลักษณะ ประกอบด้วย

- 1) สรุปรูปข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ให้อยู่ในเรื่องเดียวกัน (Category)
- 2) การจัดข้อมูลในรูปของตัวแปรให้เป็นระบบ เช่น การจัดการด้านเศรษฐกิจ การจัดการด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและการคงอยู่ของชุมชน และ 3) การเชื่อมโยงในเชิงเหตุและผลระหว่างข้อค้นพบ

7. ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า

7.1 การจัดการชุมชนตามแนวทางพึ่งตนเอง

7.1.1 การจัดการชุมชนตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ

ในการจัดการทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนของยังมีชีวิตแบบเดิมๆ คือ การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายอิงอยู่กับธรรมชาติ หาเช้ากินค่ำ พอมีพอกินไปวันๆ โดยการจัดการทางด้านเศรษฐกิจของชาวช่อง เน้นการพึ่งตนเอง อยู่อย่างพอเพียง พอมีพอกิน ถือว่าเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งในยุคปัจจุบันรัฐบาลได้หันมาเห็นความสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ โดยให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์

7.1.2 การจัดการชุมชนตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองทางด้านสังคม

การจัดการชุมชนทางด้านสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ของภายในตำบลคลองพลูเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง โดยมาจากลักษณะนิสัยของชาวช่องที่มีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย รักสงบ ทำมาหากินเพื่อเลี้ยงปากท้องไปวันๆ ให้ความเคารพและเชื่อฟังผู้นำของตน และมีความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันภายในชุมชนเป็นอย่างดี เมื่อมีการจัดงานหรือกิจกรรมต่างๆ ขึ้นภายในชุมชน ชาวช่องจะเป็นคนที่มีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี มีการช่วยเหลือกิจการงานของเพื่อนบ้าน เช่น งานบวช งานศพ ช่วยเหลือยามเจ็บไข้ได้ป่วย และมีความสัมพันธ์กันภายในชุมชนเปรียบเสมือนเป็นเครือญาติกัน ทำให้การจัดการทางด้านสังคมภายในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้

7.1.3 การจัดการชุมชนตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองทางด้านวัฒนธรรม

ในส่วนของการจัดการชุมชนทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของยังคงเป็นการจัดการตามวิถีของชาวบ้าน ในอดีตมีการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ โดยการบอกเล่า

หรือกระทำต่อๆ กันมาตามบรรพบุรุษ เนื่องจากไม่มีภาษาเขียนเหมือนในปัจจุบัน โดยมีประเพณีที่ชาวของในปัจจุบันยังคงปฏิบัติกันอยู่เป็นประจำ เช่น การแต่งงาน การเล่นผีหึ่ง ผีโรง เป็นต้น โดยชาวของมีความเชื่อว่าวัฒนธรรมของตนนั้นมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต และมีส่วนช่วยให้เกิดความสงบสุขขึ้นภายในชุมชน

ในปัจจุบันในชุมชนมีการกระตุ้นให้เยาวชนของรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นของ โดยมีการนำภาษาและวัฒนธรรมของเข้าไปสอนภายในโรงเรียน โดยมีโรงเรียนวัดคลองพลูเป็นโรงเรียนนำร่อง และมีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมของขึ้นภายในโรงเรียน และมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของขึ้น ภายในชุมชน เพื่อจัดแสดงประวัติความเป็นมา การประกอบอาชีพต่างๆ ของชาวของในอดีต จัดแสดงภาพถ่ายเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ของคนของ รวมทั้งมีการจัดเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ที่สำคัญของชาวของไว้ภายในศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของ

7.2 ปัญหาการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง

7.2.1 ปัญหาการจัดการชุมชนพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในปัจจุบันมีการใช้สารเคมีมากขึ้นทำให้น้ำมีสารเคมีเจือปนมากทำให้ชาวของในชุมชนไม่กล้านำน้ำมารับประทานเหมือนอย่างในอดีต ต้นไม้ที่เคยปลูกไว้ตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย หรือต้นไม้ที่อยู่ตามริมคลองก็ถูกตัดมาขายกันหมด เนื่องจากมีคนมารับซื้อไม้เมตรถึงในพื้นที่ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันมีการณรงค์ให้คนในชุมชนปลูกต้นไม้แต่กว่าต้นไม้จะโตนั้นต้องใช้ระยะเวลานาน ไม่เหมือนกับการทำลายต้นไม้ซึ่งใช้เวลาเพียงไม่นาน

7.2.2 ปัญหาการจัดการชุมชนพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ

สภาพปัญหาที่พบจากผลการศึกษาการจัดการชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- 1) ปัญหาในเรื่องราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้มาตรฐาน ไม่ยุติธรรม เพราะถูกกำหนดราคาโดยผู้ซื้อ
- 2) ปัญหาในเรื่องการเข้ามาของระบบทุนนิยมในยุคปัจจุบัน
- 3) การนำเงินที่กำไรไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
- 4) ไม่มีการวางแผนเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายของครัวเรือน
- 5) ปัญหาเรื่องค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบันส่งผลให้ครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายต่อครัวเรือนมากขึ้น และ
- 6) ปัญหาในเรื่องหนี้สินของครัวเรือน

7.2.3 ปัญหาการจัดการชุมชนพึ่งตนเองทางด้านสังคม

สภาพปัญหาที่พบจากผลการศึกษาการจัดการชุมชนทางด้านสังคม ได้แก่

- 1) เนื่องจากนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ปกครองหรือชาวของรุ่นเก่าไม่สามารถตามความคิดความอ่านของลูกหลานได้ทันและไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของลูกหลานได้ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้นในชุมชน
- 2) ปัญหาจากการที่ประชากรในชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้การควบคุม ดูแล และเข้าถึงผู้คนในชุมชนเป็นไปได้ยาก
- 3) ปัญหาในเรื่องของยาเสพติด
- 4) ปัญหาความยากจนของคนในชุมชน
- 5) ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางสังคม
- 6)

ปัญหาในเรื่องการท้องก่อนวัยอันควร 7) ปัญหาการหย่าร้าง และ 8) ปัญหาในเรื่องของคนไทยกับคนของมีจุดมุ่งหมาย มีจิตสำนึกและความตั้งใจในการทำงานแตกต่างกัน

7.2.4 ปัญหาการจัดการชุมชนพึ่งตนเองทางด้านวัฒนธรรม

สภาพปัญหาที่พบจากผลการศึกษาการจัดการชุมชนทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ 1) ชาวชนรุ่นใหม่ในชุมชนขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมของที่ถือปฏิบัติกันมาตามบรรพบุรุษ และไม่มีความรู้สึกรักใคร่คิดว่าบรรพบุรุษของตนมีความสำคัญอย่างไร คนที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมจะต้องมีความเข้าใจ มีจิตสำนึก และเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมของจะต้องไม่มีความคิดว่าวัฒนธรรมของใหม่ดีกว่า แต่ควรคิดว่าวัฒนธรรมของนั้นเป็นของโบราณเป็นมรดกที่ปู่ย่าตายายถือปฏิบัติกันมา เด็กรุ่นใหม่ยังขาดจิตสำนึก และการสานต่อในเรื่องของวัฒนธรรม 2) หน่วยงานราชการ ไม่ว่าจะเป็นระดับจังหวัด อำเภอ และเทศบาล มีนโยบายที่ต้งขึ้นมากเกี่ยวกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม แต่ส่วนมากจะทำโดยผิวเผิน ขาดความต่อเนื่อง ลงมือทำอย่างไม่จริงจัง และไม่เจาะลึก บางครั้งคิดแคในแง่ของการท่องเที่ยวคำนึงถึงรายได้ แต่ไม่คำนึงถึงแง่ของความยั่งยืนทางวัฒนธรรมของ ขาดความร่วมมือกันระหว่างทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน กลุ่มต่างๆ ที่ดำเนินกิจกรรมด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ ผู้นำชุมชน และสถานศึกษา นอกจากนั้นยังขาดงบประมาณในการที่จะดำเนินการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมอย่างจริงจัง และ 3) ปัญหาความเสื่อมสลายทางวัฒนธรรม โดยชาวชนรุ่นใหม่ละเลยที่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณีเดิมๆ ที่กระทำกันต่อๆ มาจากบรรพบุรุษ โดยหันไปให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมสมัยใหม่แทนที่วัฒนธรรมตามแบบแผนเดิมๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์

7.3 ตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน

จากผลการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน สภาพปัญหาของชุมชน และการจัดการชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและแนวคิดรวมทั้งผลการวิจัยเพื่อนำไปสู่การเสนอตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ของและแนวทางการพัฒนาตัวแบบการจัดการเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ของคงอยู่ต่อไปในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.3.1 ผลการสังเคราะห์ลักษณะการพึ่งตนเองของชุมชน

การที่ชุมชนจะเข้มแข็ง จนถึงขั้นเป็นแกนนำของสังคมได้นั้น จะต้องเป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ และต้องเป็นการอาศัยแนวทางเศรษฐกิจชุมชนแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นวิถีเศรษฐกิจที่ชาวบ้านพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองภายในชุมชนเป็นหลัก (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2548)

โดยลักษณะชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ของเป็นลักษณะที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากผลศึกษาของชุมชนในด้านต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ โดยผลการศึกษาที่สามารถทำให้มองเห็นหลักการ แนวทาง และลักษณะชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ของนั้นมาจากการศึกษาในด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้านสำคัญ ดังนี้

1) การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ

ชุมชนมีความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ อาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่ มุ่งเน้นการหาเลี้ยงชีพของตนเองไปวันต่อวัน มีการปลูกพืชผักผลไม้ไว้ทานเองภายในครัวเรือน และยังคงมีการเก็บของต่างๆ ที่หาได้จากธรรมชาติเพื่อนำมาเลี้ยงชีพ การประกอบอาชีพต่างๆ ก็จะทำขึ้นภายในชุมชนและรับจ้างภายในชุมชนของตนเอง เช่น อาชีพเกษตรกร และรับจ้างทำสวน เป็นต้น มีการจัดทำโครงการป่าชุมชนขึ้นภายในชุมชนของ หมู่ที่ 4 ตำบลคลองพลู ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินงานตรงตามเป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสอนให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ถึงหลักการพึ่งตนเอง เมื่อคนคนในชุมชนต้องการอะไรสามารถหาได้จากในป่า เช่น เมื่อมีคนเจ็บไข้ได้ป่วยก็สามารถหาสมุนไพรรักษาอาการป่วยได้จากในป่าไม่ต้องไปหาซื้อยาแผนปัจจุบันมาใช้ ในส่วนของการผลิต การบริโภค และการค้าขายแลกเปลี่ยนจะมุ่งตอบสนองความต้องการในการดำรงชีพเป็นหลักและเมื่อเหลือจากการใช้ไว้บริโภคบริโภคในครัวเรือนจึงจะนำไปจำหน่ายสู่ตลาดตามลำดับ

2) การพึ่งตนเองทางด้านสังคม

การดำรงชีวิตของคนในชุมชนจะเป็นลักษณะที่เรียบง่ายและอยู่ภายในชุมชนของตนเอง มีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน หาเช้ากินค่ำไปวันๆ มีความรักพวกพ้องของตน ไม่ค่อยวุ่นวายกับสังคมภายนอกมากนัก มีการแบ่งปันสิ่งของต่างๆ และอาหารการกินให้แก่บ้านใกล้เคียงสามารถพึ่งพาอาศัยเพื่อนบ้าน มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน และภายนอกชุมชน ชาวทองจะให้ความเคารพ เชื่อถือ และปฏิบัติตามผู้นำของกลุ่มตนเอง ให้ความเคารพนับถือผู้เฒ่าผู้แก่ และบรรพบุรุษ การประพฤติปฏิบัติของคนในชุมชนจะถือปฏิบัติตามสิ่งที่บรรพบุรุษปฏิบัติสืบต่อกันมาเพราะมีความเชื่อกันว่าเป็นสิ่งที่ดี ปฏิบัติตามแล้วจะเกิดผลดีสอนให้ประพฤติตนเป็นคนดี และชาวทองยังใช้ความเชื่อของบรรพบุรุษเพื่อควบคุมความประพฤติของคนในชุมชน ซึ่งความเชื่อของคนในชุมชนก็ไม่ได้มีความขัดแย้งหรือสร้างความเดือดร้อนกับสังคมในยุคปัจจุบัน นอกจากนั้นมีการประสานความร่วมมือกันของคนในชุมชนในการทำงานต่างๆ และมีการสื่อสารระหว่างกันเมื่อต้องทำงานร่วมกันในชุมชน

3) การพึ่งตนเองทางด้านวัฒนธรรม

ชาวทองมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่เกื้อกูลต่อการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในชุมชน มีอุดมการณ์ร่วมของชุมชนในการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการฟื้นฟูด้านภาษา มีการอนุรักษ์และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม และการละเล่นพื้นบ้านดั้งเดิมของคนในชุมชน เช่น มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมขึ้นในชุมชน และยังมีศูนย์วัฒนธรรมของซึ่งอยู่ในโรงเรียนคลองพลูวิทยา เพื่อเป็นการเผยแพร่ อารัมภ์ภาษา ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวทองให้สูญหายไป นอกจากนั้นยังมีค่านิยม และคติความเชื่อต่างๆ เป็นของตนเอง

4) การพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

การมีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างรู้คุณค่า และเข้าใจ มีการจัดการทรัพยากรน้ำ ดิน ป่าไม้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดการปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.3.2 ผลการสังเคราะห์การจัดการชุมชนพึ่งตนเอง

แนวคิดการพึ่งตนเองได้ให้ความสำคัญต่อการที่ประชาชนสามารถริเริ่มหรือพัฒนาการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นด้วยตัวของตัวเอง อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดการพึ่งตนเองได้รับการยอมรับเป็นอย่างมากในฐานะที่เป็นกลวิธีใหม่ต่อการพัฒนาชุมชน ในการพัฒนาชุมชนของประเทศแถบแอฟริกาที่เห็นว่าแนวคิดการพึ่งตนเองมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในฐานะทำให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่การมีชีวิตที่ดีกว่า (Fonchingong and Fonjong, 2002: 84) และการพึ่งตนเองได้ของชุมชนยังช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้อีกด้วย

จากผลการศึกษาการจัดการชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ของทำให้ผู้วิจัยพบว่าชุมชนมีการจัดการชุมชนในหลายๆ องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ของ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1) ผู้นำในชุมชน

ผู้นำนั้นถือว่ามีบทบาทสำคัญในการจัดการของชุมชนพึ่งตนเองเป็นอย่างมาก ผู้นำเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน ผลักดัน และเป็นแรงกระตุ้นให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ชุมชนของตนเอง ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสาน ภาษา วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ ของชาวซอง มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการเพื่อธำรงรักษา วัฒนธรรมของโดยให้สนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณี พัฒนาสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ชาวซองอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอและจริงจัง รวมทั้งนำวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และภาษาที่ใช้ไปเผยแพร่เมื่อมีโอกาสออกไปพบปะกับกลุ่มผู้นำอื่นๆ ภายนอกพื้นที่ ซึ่งชาวซองมักจะเชื่อมั่นและคล้อยตามผู้นำของตนเอง ไม่ค่อยมีปัญหาการขัดแย้งกันระหว่างผู้นำกับลูกบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผู้นำในชุมชนนั้นมีทั้งผู้นำที่มาจากการเลือกตั้ง เช่น นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เป็นต้น และผู้นำในแต่ละหมู่บ้าน เช่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน คอยดูแลสุขทุกข์ของประชาชน ผู้นำที่อยู่ในตำบลคลองพลูนั้นพบว่ามีผู้นำหลายคนที่เป็นชาวซอง แต่ประเด็นปัญหาในเรื่องผู้นำของชุมชนของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผู้นำด้วยกันเองจะมีมุมมองขัดแย้งกันบ้าง หรือทัศนคติที่ไม่ตรงกันบ้าง ระหว่างผู้นำที่เป็นคนไทยกับผู้นำที่เป็นคนซอง

2) การร่วมมือกันในชุมชน

การร่วมมือกันของคนในชุมชนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาชุมชน

ในการจัดการของชุมชนของนั้นผู้วิจัยพบว่า คนในชุมชนของการร่วมมือกันและตั้งใจในการทำงาน ให้บรรลุเป้าหมายเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการร่วมกันจัดงานประเพณีท้องถิ่น ร่วมกันแสดงการเล่นต่างๆ ชาวของก็จะมาช่วยกันตามแต่ละหน้าที่ที่ตนเองถนัด มีการมาร่วมงานตามที่ชุมชนได้นัดหมายไว้ มีความร่วมมือกันของคนในชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานภาษา วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ ของของ โดยมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์วัฒนธรรมของขึ้นในชุมชน เพื่อให้ภาษา วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ ของของยังคงอยู่สืบต่อไป

3) การถ่ายทอดความรู้

ในการจัดการของชุมชนของนั้น เน้นการถ่ายทอดความรู้คนในชุมชนเองด้วยวิธีบอกเล่าจากปากต่อปาก เนื่องจากในอดีตชาวของไม่มีภาษาเขียนมีเพียงภาษาพูด ซึ่งบรรพบุรุษผู้เฒ่าผู้แก่ของชุมชนของจะพยายามถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่ลูกหลานของตนให้รู้ถึงประวัติความเป็นมา วิธีการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนภาษา วัฒนธรรม ประเพณี การละเล่น ค่านิยม และความเชื่อต่างๆ ให้กับลูกหลานเพื่อสอนให้ลูกหลานมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพึ่งพาตนเองเหมือนตนในอดีตซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตที่มีความสุขอย่างแท้จริง นอกจากนั้นยังมีการสอนภาษาของในโรงเรียนวัดคลองพลู และมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของขึ้นภายในชุมชน ซึ่งถือเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนไปสู่รุ่นต่อรุ่นทำเพื่อทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ของยังคงอยู่ต่อไปในอนาคต

4) การฟื้นฟูภาษา และวัฒนธรรม

ชาวของในชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการในการฟื้นฟูภาษา และวัฒนธรรมของเป็นอย่างมาก โดยมีการทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล ในการคิดค้นทำภาษาเขียนของภาษาของขึ้นมา มีการทำตำราเรียน พจนานุกรมภาษาของให้เด็กของได้เรียนรู้ภาษาของเผ่าพันธุ์ของตนเอง โดยมีโรงเรียนวัดคลองพลูเป็นโรงเรียนนำร่องในการนำภาษาของเข้าไปสอนในโรงเรียนให้กับเด็ก นอกจากนั้นยังมีความร่วมมือของคนในชุมชนในการสร้างศูนย์การเรียนรู้ ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของขึ้นในชุมชนของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้คนภายในชุมชน และคนภายนอกชุมชนได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ของชาวของ และยังมีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมของขึ้นในโรงเรียนคลองพลูวิทยา โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องเผยแพร่อนุรักษ์ และฟื้นฟูอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของให้คงอยู่ตลอดไป

5) การธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

การธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของ เป็นการจัดการที่เป็นจุดมุ่งหมายหลักของชุมชน โดยชาวของในชุมชนนั้นต้องการให้อัตลักษณ์ของความเป็นของ ยังคงอยู่ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำเนินชีวิต ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อต่างๆ เป็นต้น โดยไม่ถูกกลืนไปกับคนไทย จากผลการศึกษาพบว่า ชาวของพยายามที่จะถ่ายทอดความเป็นของให้กับลูกหลานไม่ว่าจะ

เป็นการนำภาษาของเข้าไปสอนภายในโรงเรียน การร่วมมือกันกับมหาวิทยาลัยมหิดลในการคิดค้นภาษาเขียนของภาษาของขึ้นมา การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ขึ้นมาภายในชุมชน การจัดงานสงกรานต์บ้านของ โดยภายในงานจะมีการแสดง การละเล่น วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ที่เป็นของชาวของ โดยการจัดการชุมชนดังที่กล่าวมามีวัตถุประสงค์เพื่อการธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของให้คงอยู่สืบไป

6) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

การจัดการชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ การที่ชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ คุณค่าดั้งเดิม ศาสนา และเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพากัน โดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง ภายใต้อำนาจร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอกไม่ว่าจะเป็นองค์กรในชุมชน องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน การที่ชุมชนของมีความเข้มแข็งเนื่องมาจากการเกิดพลังของคนในชุมชนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การที่คนในชุมชนของมีอุดมการณ์ร่วมกันในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม และร่วมมือกันทำศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมขึ้นมาจนสำเร็จ

7) การจัดการความรู้ และการเรียนรู้ของคนในชุมชน

การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน เป็นการสนับสนุนกระบวนการจัดการความรู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน และมีขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของคนในชุมชน การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน มีระบบการจัดการความรู้ที่ดี มีความโปร่งใส มีการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของมาใช้ในการสร้างสรรค์ และสอนให้ลูกหลานมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่บรรพบุรุษกระทำสืบต่อกันมา

8) กองทุนหมู่บ้าน

ชุมชนของ ตำบลคลองพลู มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นเป็นองค์กรภายในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับชาวของในชุมชนเพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ และสร้างงานให้กับคนในชุมชน นอกจากนั้นยังช่วยในการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้าน ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตให้กับชุมชนอีกด้วย

7.3.3 ผลการสังเคราะห์แนวทางความยั่งยืนของชุมชน

การพัฒนาแบบยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในชุมชนเป็นใหญ่ หรือมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยที่ประชาชนเป็นผู้รับผลประโยชน์ของการพัฒนา รู้ปัญหาและความต้องการของตนดี การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นสำคัญ นอกจากนั้นองค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรในชุมชน ควรจะ

ร่วมมือกันในการส่งเสริมประชาชนในชุมชนให้สามารถดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2529) กล่าวถึงเงื่อนไขของพึ่งตนเองให้ประสบความสำเร็จ 6 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาแบบกลุ่ม (Collective) ที่ต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีสมาชิกในการทำกิจกรรม 2) มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Aid) เป็นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนร่วมกัน และมีความสัมพันธ์กับการเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) 3) การแสดงถึงเอกลักษณ์ของหมู่บ้านและการกำหนดชะตากรรมของตนเองได้ 4) มีการผลิตซ้ำจิตสำนึกและมีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป 5) มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้สามารถต่อรองกับองค์กรภายนอก และ 6) มีการประสานทางวัฒนธรรมกับกลุ่มอื่นๆ

จากผลการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน และสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นช่องว่าง และจุดอ่อนที่ยังเป็นอุปสรรคต่อความยั่งยืนของชุมชนของ โดยได้นำแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ประกอบกับผลการศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางความยั่งยืนของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ปิดช่องว่าง และจุดอ่อนที่ยังเป็นอุปสรรคต่อความยั่งยืนของชุมชน ซึ่งพบว่ามีหลายๆ องค์ประกอบที่สามารถนำพาชุมชนไปสู่แนวทางความยั่งยืนได้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งการสังเคราะห์แนวทางความยั่งยืนของชุมชนออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การดำรงอยู่ของชุมชน

การดำรงอยู่ของชุมชนเป็นแนวทางที่จะทำให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีวิธีการผลิตแบบยังชีพของชุมชน ซึ่งการผลิตเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อการบริโภคของตนเอง ชุมชนมีศักยภาพที่ยังคงสามารถดำรงรักษาอำนาจในการดูแลทรัพยากรต่างๆ และสร้างความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยคนในชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกัน จากผลการศึกษาปัญหาในด้านต่างๆ ของชุมชนของ ผู้วิจัยพบว่าการดำรงอยู่ของชุมชนของมีองค์ประกอบดังนี้ 1) การปรับตัวของชุมชน 2) ระบบความสัมพันธ์ 3) การสร้างจิตสำนึก และ 4)ทุนชุมชน

องค์ประกอบย่อยที่ 2 องค์การสนับสนุน

การมีส่วนร่วมขององค์กรสนับสนุน คือ การที่องค์กรในภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วม ส่งเสริม และสนับสนุนอย่างจริงจังในการจัดการชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ และมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาชุมชนให้ได้ผลสำเร็จตรงตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพในทุกด้านนั้นต้องอาศัยการร่วมมือกันขององค์การสนับสนุนจากทุกๆ ภาคส่วน ได้แก่ 1) องค์กรในชุมชน 2) องค์กรภาครัฐ และ 3) องค์กรภาคเอกชน

7.3.4 ผลการสังเคราะห์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน

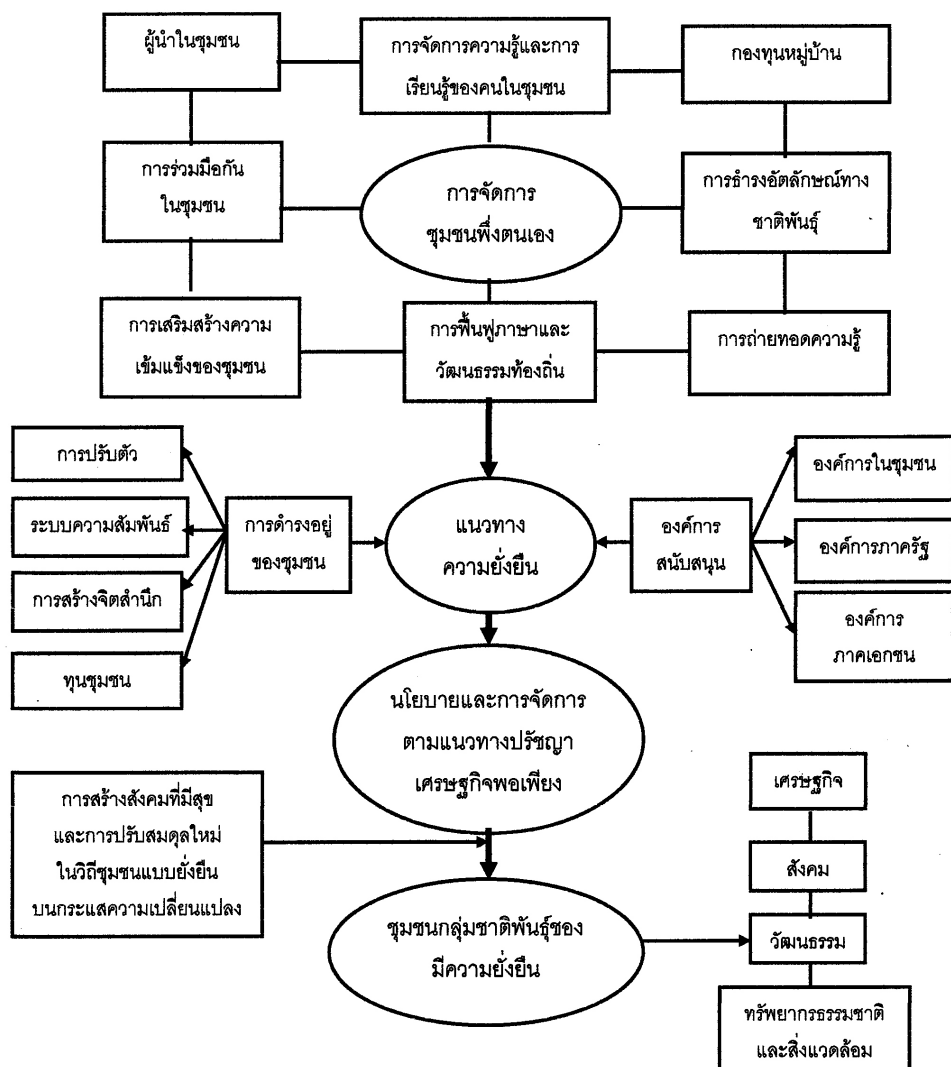
จากผลการศึกษา และการสังเคราะห์แนวทางความยั่งยืนในข้างต้น พบว่านโยบายพัฒนาชุมชนของทั้งองค์การภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การในชุมชน มีส่วนสำคัญในการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน องค์การทุกภาคส่วนควรเล็งเห็นความสำคัญในนโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน และให้งบประมาณในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยมีการจัดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษา วัฒนธรรม ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ สนับสนุนวิถีการดำเนินชีวิตในแบบชุมชนพึ่งตนเองให้มีความยั่งยืน ซึ่งนโยบายต่างๆ นั้นจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สุขของส่วนรวมและการดำรงอยู่ของชุมชนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง

นอกจากนโยบายการพัฒนาชุมชนที่กล่าวไว้ข้างต้น ยังมีแนวทางการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถือเป็นหัวใจสำคัญที่สามารถทำให้ชุมชนของมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนั้นยังมีส่วนสำคัญที่จะปิดช่องว่างในประเด็นที่ยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อความยั่งยืนของชุมชนของ จึงกล่าวได้ว่าการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติเป็นการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี เป็นแนวทางในการพัฒนาให้สามารถพึ่งตนเองในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน ลดความเสี่ยงเกี่ยวกับธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน สติ และปัญญา การช่วยเหลือเกื้อกูล และความสามัคคี โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับหลักวิชาการ ใช้การพิจารณาวางแผนและขั้นตอนการปฏิบัติอย่างรอบคอบ โดยตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ใช้สติปัญญาและความเพียรในการดำเนินชีวิต ซึ่งจากการบริหารจัดการตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจะส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยลักษณะของการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนของชุมชนจะต้องครอบคลุมใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านวัฒนธรรม และ 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนโยบายพัฒนาชุมชน และการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ในส่วนของชาวชนในชุมชนจะต้องช่วยกันสร้างสังคมที่มีสุขอย่างยั่งยืนควบคู่กันไป โดยสอนให้คนในชุมชนมีความรู้คู่คุณธรรม รู้เท่าทันโลก เป็นคนดี มีวินัยและรับผิดชอบ มีความภาคภูมิใจสามารถสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน สามารถพึ่งตนเองได้ มีการส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนได้สืบค้น และศึกษาเรื่องราวของมรดกศิลปวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนของตน มีการปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

7.3.5 การนำเสนอตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบต่างๆ ในเรื่องการจัดการชุมชนพึ่งตนเองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนของ โดยพบว่ามีหลายๆ ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการของชุมชนของมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ และได้้นำข้อค้นพบดังกล่าวนี้มาสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการปิดช่องว่างในประเด็นที่ยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อความยั่งยืนของชุมชนของ รวมทั้งยังได้สังเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาตัวแบบการจัดการเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ของคงอยู่ต่อไปในอนาคต โดยนำเอานโยบายพัฒนาชุมชนจากทุกภาคส่วน และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการนำพาชุมชนไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่มีความสุขภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนโดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรในทุกภาคส่วน ดังนี้

1) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการผลักดันให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพความรู้ในการพัฒนาคนในชุมชน และสังคมให้มีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

2) กระทรวงวัฒนธรรม ควรให้การสนับสนุนอย่างจริงจังทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย และงบประมาณในส่วนของการอนุรักษ์ และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนั้นควรจัดทำเอกสาร แผ่นพับต่างๆ เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ

3) องค์กรบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี สำนักงานจังหวัดจันทบุรี ที่ว่าการอำเภอเขาคิชฌกูฏ ควรเล็งเห็นความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ของซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่เคยทำประโยชน์ให้กับจังหวัดจันทบุรี โดยให้การสนับสนุนอย่างจริงจังต่อเนื่อง และให้งบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบลและศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน นอกจากนั้นกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยมองไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงเพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น และนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปแก้ไขปัญหามาเพื่อปิดช่องว่างที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ และการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน

4) สภาวัฒนธรรมอำเภอเขาคิชฌกูฏ เทศบาลตำบลคลองพลู และสถานศึกษาในชุมชน ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เกิดความเข้มแข็ง และยั่งยืน เนื่องจากเป็นผู้ที่รู้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในชุมชนเป็นอย่างดี ควรมีการสร้างศูนย์ถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้ในชุมชนแบบครบวงจรโดยความร่วมมือจากองค์กรภายในชุมชน เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ และประชาชนภายนอกได้เข้ามาศึกษา นอกจากนั้นสถานศึกษาควรวางหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาของสำหรับโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนทุกๆ โรงเรียนเพื่อให้เยาวชนของในชุมชนได้เรียนรู้ทั้งทางด้านภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

8.1.2 รัฐควรมีนโยบายการพัฒนาชุมชนในทุกด้านอย่างเชื่อมโยงกัน มีการพัฒนาระบบการทำงานเพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องและระยะยาวเพื่อการพึ่งตนเองแบบยั่งยืนของชุมชน และไม่ก่อให้เกิดหนี้สินครัวเรือน โดยการกำหนดนโยบายร่วมกันทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น และจัดให้มีโครงสร้างองค์กรและระบบงบประมาณ เพื่อส่งเสริมการจัดการชุมชนเข้มแข็งอย่างเป็นรูปธรรมและมีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง

8.1.3 ประชาชนในชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการชุมชน และกำหนดนโยบาย กับองค์การภาครัฐ องค์การในท้องถิ่น และองค์การภาคเอกชน ในประเด็นต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความ ยั่งยืนของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย วิธีการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เนื่องจาก ในปัจจุบัน การจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ยังเป็นการปรับตัวกันเองตาม ธรรมชาติ ไม่มีทิศทางที่แน่นอน ขาดการวางแผนร่วมมือกันจากทุกภาคส่วน และชาวของที่อยู่ใน ชุมชนนั้นจะเป็นผู้ที่ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นแรงขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

8.2.1 ประชาชนในชุมชนควรสร้างความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของคุณภาพชีวิต วัฒนธรรม มนุษยธรรม และพลังของชุมชน และหันกลับมาทบทวนวิถีแห่งการพัฒนาและการจัดการ ชุมชนของตนเองให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคม และสภาพแวดล้อมของชุมชน ให้มีระบบ ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทุนต่างๆ ในชุมชน ให้ยังคงอยู่ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันให้ชุมชนสามารถมีความเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

8.2.2 เนื่องจากทัศนคติในการทำงานและจุดมุ่งหมายของผู้นำในชุมชนยังมีความขัดแย้ง และมีเป้าหมายที่ไม่ตรงกัน ดังนั้นควรมีการจัดการอบรมในเรื่องของการปรับทัศนคติของผู้นำในชุมชน เพื่อลดการขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นระหว่างผู้นำในชุมชน ควรมีการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน โดยไม่แบ่งพวกว่าตนเป็นคนของหรือคนไทย ควรหันหน้าเข้าหากัน ร่วมมือกันทำงาน และ ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และคำนึงผลลัพธ์สุดท้าย คือ ประโยชน์สุขของคนในชุมชนร่วม กับการพัฒนาชุมชนของให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้

8.2.3 เนื่องจากในปัจจุบันคณะกรรมการด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรม รวมถึงผู้นำที่เป็นคนของและเป็นแกนนำในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของซึ่งดำเนินงานอยู่ใน ชุมชนส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคน และวัยสูงอายุ ย่อมจะหมดไปตามกาลเวลา ดังนั้นชาวของในชุมชนต้อง พยายามสร้างคนรุ่นใหม่หรือเยาวชนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทำหน้าที่นี้ในอนาคต โดยถ่ายทอดประสบการณ์ และมีการปลูกจิตสำนึกในความรักและความภูมิใจในความเป็นของอย่างต่อเนื่อง

8.2.4 องค์การต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การภายในชุมชนควรให้การ สนับสนุนสถานศึกษาภายในชุมชน และกลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของได้ร่วมกันพัฒนา หลักสูตรการเรียนการสอนภาษาของ จัดทำตำราต่างๆ เพื่อสอนภายในโรงเรียนสำหรับนักเรียนใน ระดับชั้นที่สูงขึ้นไป เพื่อให้เยาวชนยังคงสืบทอดภาษาของ และวัฒนธรรมของที่บรรพบุรุษได้กระทำ สืบต่อกันมา

8.2.5 องค์การต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การภายในชุมชนควรร่วมมือกัน ในการจัดเวทีถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม ประเพณี และ

วิถีความเป็นอยู่แบบพึ่งตนเองของชาวชองในอดีต โดยเน้นถึงการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงนั้นก่อให้เกิดชีวิตที่มีความสุขอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตใต้สำนึกให้เยาวชนรุ่นหลังได้เห็นความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ของและนำเอาวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอเพียงมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตในโลกยุคปัจจุบัน รวมทั้งเป็นการกระตุ้นจิตใต้สำนึกให้เยาวชนรุ่นหลังเกิดความรัก และความภาคภูมิใจในความเป็นชอง และช่วยกันถ่ายทอดสิ่งที่ดีของกลุ่มชาติพันธุ์ของให้ดำรงอยู่สืบต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้นำเสนอตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อหาข้อค้นพบ ดังนั้นในโอกาสต่อไปควรนำตัวแบบนี้ไปเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาตัวแบบและต่อยอดองค์ความรู้ทางวิชาการให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

8.3.2 ควรศึกษาการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันโดยมีพื้นที่การศึกษาและบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกัน หรือศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในประเทศไทย

8.3.4 การศึกษาการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนในครั้งนี้องภาพรวมของทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดังนั้นการศึกษาในอนาคตอาจแบ่งการศึกษาออกเป็นด้านๆ เพื่อเป็นการเจาะลึกในแต่ละด้านและนำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ๆ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดจันทบุรี*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2529). *บ้านกับเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สัมพันธ์.
- _____. (2548). *แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน: ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ธาดา วรรณปิยกุล. (2544). *การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านการบริหารจัดการงบประมาณ. สารานุกรมสุขมูลฐาน กรณีศึกษา: อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ประชาคม ประชาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- นภาพร หะวานนท์ และ คณะ. (2550). *ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- ไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2545). ยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ ตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน: กรอบนโยบายและตัวแบบการจัดการ. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 42(3): 1-37.
- ลีลาภรณ์ นาคทรพร และคณะ. (2538). *ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท: ประสพการณ์จากนักพัฒนา*. สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2534). *การพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- เสน่ห์ จามริก. (2541). *ฐานคิดสู่ทางเลือกใหม่ของสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- สุพรรณิ ไชยอำพร. (2529). *แนวความคิดทางทฤษฎีและความพยายามพึ่งตนเองระดับบุคคล*. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2547). *ชาติพันธุ์สุวรรณภูมิ บรรพชนคนไทยในอุษาคเนย์*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2544). *แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย (Ethno linguistic maps of Thailand)*.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2539). *แนวความคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อุทัย ดุลยเกษม. (2531). *การพัฒนาชนบทโดยชาวชนบท ปัญหาการพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

Fonchingong, C., & Fonjong, L. (2002). The concept of self-reliance in community disruption initiatives in the Cameroon grassfields. *Geo Journal*, 57(1): 2.